

TARIM MAKİNELERİ İMALATÇILARININ ORGANİZASYON VE PAZARLAMA SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Apti YALTIRIK¹

Sayın Başkan, Sayın Katılımcılar,

Türk Tarım Alet ve Makinaları İmalatçıları Birliği adına söz almış bulunmaktayım.

Tarım makinaları sektörü 16.000 civarında çalışanı, 100'ü aşkın üretim çeşidi ve bunun 500 civarındaki modeli ile önemli bir sektör halini almış bulunmaktadır.

Temsil ettiğim birlik; Bakanlar Kurulu kararı ile Avrupa Makine Birliği'nin (CEMA) üyesi olmuştur ve CEMA'yı oluşturan 16 üyeden biridir.

İmalatçılar ürettiklerini satmak kendilerine yeni pazarlar bulmak zorundadır-lar. Yeni pazarların yurt dışı satımla gerçekleştirilerek oluşturulması teknik ve yapısal birçok karmaşık birçok ölçünün ortaya konulmasına sebep olmaktadır ve bunların çözümlenmesini gerektirmektedir.

Avrupa topluluğunun yeni düzenlemeleri çerçevesinde sektörde kıyasıya bir serbest rekabet ortamı oluşturulmuş bulunmaktadır. Kuralları belirlenmiş olan bu oyunun içinde olabilmek, mal satabilmek uzmanlık gerektirmektedir.

Pazarı paylaşmak, pazardan pay almak için, işbirliği yapacağımız, yeri geldiğinde rekabet şartlarını zorlayacağımız yabancı firmalar 100 yılı aşkın sürede, temel teknik ve organizasyon sorunlarını aşmış bulunmaktadır.

Alman tarım makineleri imalatçıları bir dernek çatısı altında birleşmeleri 1887 yılında gerçekleştirilmiş iken, ülkemizde 90 yıl sonra 1977 yılında bir araya gelinmiştir.Avrupadaki tarım makineleri imalatçıları 1958 yılında Avrupa tarım makineleri imalatçıları birliğini oluşturmuş iken, ülkemizi temsilen TARMAKBİR'- in bu oluşuma katılımı 1995 yılında olabilmektedir.

Avrupa Topluluğunu oluşturan ülkelerde, traktör üreten firmalar ile traktöre takılan ekipmanları üretenler aynı birlik çatısı altındadırlar. Bu şekliyle güçlerini birleştirmişlerdir.Hatta bununla da yetinmeyip makine üretenler ile elektrik elektronik, kimya, entegre sistem üreticileri üst kuruluş olarak tek bir çatı altında toplanarak dev bir birliğe kavuşmuşlardır. Bunun ne faydası olmuştur ?

---

1) Dr., Tarım Alet ve Makinecileri İmalatçıları Birliği Derneği (TARMAKBİR) Hukuk Danışmanı - ANKARA.

Alt kuruluşlar ithalat, ihracat ve hukuksal sorunlarla uğraşmamaktadırlar. Bunun için eleman ve kaynak ayırmamaktadırlar. Eğer bir tarım makinesi imalatçısı ihracat yapmak isterse ihracat yapmak istediği ülkeyi ve mal miktarını üst kuruluşa bildirmesi yeterli olmaktadır. Yine aynı şekilde, hukuki sorunu olan firmalar, sorunlarını üst kuruluşa aktararak çözümlenmesini istemektedir.

Ülkemizde bu konuda benzer kuruluşlar arasında üst organizasyon henüz oluşturulamamıştır. Yasalarımızdaki eksiklikleri bir tarafa bırakarak öncelikli olarak bir çatı altında üst kuruluş bünyesinde birleşme arzusu duyulmalıdır. Güçleri demokratik bir platformda birleştirilerek güç birliği oluşturma yolunda gayretler başlatılmalıdır. Bu mesele, öncelikle tarıma girdi sağlayan kuruluşlar arasında tartışılarak nelerin yapılabileceği ortaya konulmalıdır.

Mevcut mevzuat çerçevesinde, tarıma girdi veren kuruluşlar, 2908 Sayılı Dernekler Kanunu çerçevesinde oluşturulmuşlardır. Yasaya göre derneklere ancak hakiki şahıslar üye olabilmektedir, tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar üyelik kapsamı dışında tutulmuşlardır. Öncelikle bu hüküm değiştirilerek tüzel kişiliğin de üye olma imkanı tanınmalıdır. Zira günümüzde, giderek artan bir şekilde, şirketler profesyonel yöneticiler tarafından idare edilmektedir. Bu yöneticiler profesyonellikleri gereği dernek konusu ile ilgili olmayan kuruluşlara geçerek, üyelikten ayrılmaktadırlar. Bazıları ise, üyelerin haklarının koruyucusu olan derneklere üye olmaktan kaçınmaktadır. Derneklere tüzel kişilerin de üye olabileceği hükmü getirilirse, şirket tarafından verilen yetki belgesi ile, menfaatlerin kesintisiz koruna-bilmesi imkanı tanınmış olabilecektir.

Dernekler Kanunu açısından bir başka sorun, kuruluş amaçları aynı olan derneklerin üst kuruluş oluşturabilmesinde ortaya çıkan sıkıntılardır. Örnek vermek gerekirse, tarıma girdi sağlayan ve dernek statüsünü haiz kuruluşlar bir üst kuruluş bünyesinde birleşerek güçlerini arttırmak ve demokratik kitle örgütü olarak ses duyurabilecek hale gelmek isterlerse, yasaya göre bunun yolu, federasyon ve konfederasyon teşkiline dönüşmektir.

Federasyonlar; kuruluş amaçları aynı olan ve kamu yararına çalışan en az üç derneğin, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri ile kurulabilmektedir. Konfederasyon teşkili için ise, kuruluş amaçları aynı olan en az üç federasyonunun bir araya gelmesi ile mümkün olabilmektedir.

Federasyon şeklinde bir üst kuruluş oluşturabilmek için, derneklerin kamuya yararlı dernek statüsünü kazanması gerekmektedir. Bir derneğin kamuya yararlı dernek statüsünü kazanabilmesi için; amacı ve bu amacı gerçekleştirmek için giriştiği faaliyetlerin ülke çapında yararlı sonuçlar verecek nitelik ve ölçüde olması gerekmektedir. Böyle bir durum varsa; İçişleri Bakanlığı'nın önerisi, Danıştay'ın kararı ve Bakanlar Kurulu'nun onayı ile "kamuya yararlı dernek" statüsü kazanılmaktadır.

Görüldüğü gibi, mevcut mevzuat çerçevesinde üst kuruluş oluşturabilmek, çok zorlaştırılmıştır. Bu kanunun mevcut yapısı ile de arzulanan baskı gruplarını oluşturabilmek, adeta imkansız hale getirilmiştir.

Öneri; yasada yapılacak değişiklikler ile, tüzel kişilerin de derneklere üye olabilme imkanı sağlanması ve demokratik sivil toplum örgütleri isteniliyor ise, oluşumunu kolaylaştıracak yasal önlemlerin alınmasıdır.

Organizasyona ilişkin AT ve Türkiye arasındaki farklılıkları inceledikten sonra, şimdi de Pazar şartlarını ve pazarı oluştururken alınan tedbirleri inceleyelim.

FAO ve OECD'nin 1999 yılı kayıtlarına göre; AT toplam nüfusu 372 milyon, yüzölçümü 313 milyon hektar, tarım alanı 149 milyon hektar olarak görülürken, bu rakamlar Türkiye ile kıyaslandığında Türkiye nüfusunun AT içindeki payının % 17,2, yüzölçümünün % 24,6 ve tarım alanlarının % 24,4 olarak oluştuğu gözlenmektedir.

Bu değerler, Türkiye'yi AT nezdinde cazip bir pazar olarak ortaya koymaktadır. Tarım makineleri pazarı açısından İspanya, İtalya, Danimarka ve Almanya'nın işbirliği istekleri cazip pazarın göstergesi olmaktadır.

AT içinde fiyatlara müdahale edilmemektedir. serbest rekabeti engelleyen yasal ve teknik engeller ortadan kaldırılmış bulunmaktadır. Ve kıyasıya bir rekabet sürmektedir. İmalatçılar yaşayabilmek için ürünlerini satmak ve bunun için yeni pazarlar bulmak zorundadır.

Türkiye tarım makineleri endüstrisi, 1960'lı yıllarda gelişmeye başlayan bir sektördür. Bu gün ülke ihtiyacını karşılamaktadır. İmalatçılarımız 116 farklı tarım makinesinin 500 modelini üretmektedir. Başlangıçta Batı ülkelerindeki örneklerinin benzerlerini yapmaya çalışmak şeklinde seyreden üretim geçen 40 yıl içinde özgün ve ülke şartlarına uyumlu makineler üretme noktasına gelmiş bulunmaktadır. Kalite yükseltilmiştir. Bu nedenle bazı yabancı firmalar, imalatçılarımız ile işbirliğine girmiş bulunmaktadır.

Dış Pazar arayışı içinde ne yazık ki her firmamız kendi işini kendi yapmaktadır. Profesyonel pazarlama imkanlarından henüz yararlanamamaktadır. Ancak, bu bir süreçtir. İmalatçılarımız özellikle kuzey Afrika pazarlarına girmiş ve işi öğrenmeye başlamışlardır. Bunun dışında, Yunanistan ve Arap ülkeleri de Pazar alanımıza dahil edilmiştir.

Sektörde hızlı bir değişim ve bu değişimden kaynaklanan düzeltilmesi gereken sıkıntılar bulunmaktadır.

Hızlı gelişmenin sektörde oluşturduğu değişimler; Avrupa Birliği'nden kaynaklanan değişimler ve ülkedeki değişimler olmak üzere iki grupta toplanabilir.

Dış kaynaklı değişimler, Avrupa Topluluğu çerçevesinde oluşturulan harmo-nizasyon çalışmalarından kaynaklanmaktadır.

Avrupa Birliđi'ni oluşturan űlkeler, makine hukuku ile ilgili olarak 14 Haziran 1989 tarihinde 392 Sayılı Konsey Direktifini, Avrupa Birliđi Resmi Gazetesi'nde yayınlamışlardır.

Tűrk mevzuatında yazılı metinler arasında; Anayasa, kanun, tűzűk ve yűnetmelik gibi silsile-i meratip olduđu gibi, Avrupa Birliđi içinde de benzer űekilde; Regulation, Directive, Resolusion ve Recommendation diziliři bulunmaktadır.

Bunlar içinde directive'ler,bizdeki karřılıđı olarak kanun olarak tanımlanabilir. Amaç bakımından Avrupa Birliđi'ni oluřturan tűm űlkeler için bađlayıcı dűzenlemelerdir ve Birlik hukuku geređi uygulama ve yargıya temel teřkil etmektedir.

Bu kısa açıklamadan sonra, tekrar 392 sayılı Konsey Direktifine dűnecek olursak;

Avrupa Birliđi'ni oluşturan űlkeler bu direktif ile aralarında makine hukukundan kaynaklanan farklılıkları ortadan kaldırarak tek, ortak ve uyulması mecburi bir yasaya sahip olmuşlardır.

Direktifin amacı; ticaretteki teknik engelleri ortadan kaldırarak,Avrupa'yı tek ve bűyűk bir Pazar haline getirmek ve malların serbest dolařımına imkan tanımaktır.

Serbest dolaşım hakkı her makineye tanın mışmıdır ? HAYIR

Bu hak ancak, belirlenmiş ve akreditasyonu sağlanmış deney kuruluşların dan İNSANA, HAYVANA, BİTKİYE zarar vermeyeceği test raporu ile belgelen-dirilmiş makinelere sağlanmıştır. Bu rapora sahip olan makineler űzerine " CE " işaretleme konularak, serbest dolaşım hakkı kazanılmış olmaktadır. Bu işarete sahip olmayan makinelerin, bırakın serbest dolaşım hakkını, uluslararası fuarlar-da dahi sergilenmesi engellenmektedir.

Direktif'te makine, klasik bir yaklařım ile tanımlanmamıřtır. Aksine, makine kavramı iine nelerin gireceđi űeklinde geniř bir açıklama getirilmiřtir. Bu bađ-lamda tarım alet ve makineleri için űnemli olan iki nokta ortaya çıkmaktadır.

Bunlardan ilki;kendisini meydana getiren parçalardan herhangi biri hareket-li olan dűzenek makine olarak nitelendirilecektir.

İkincisi ise; řayet bir alet bir bařka alet ve makineye bađlı olarak çalıřıyor ve operatűrű tarafından ana alet ve makineye sűkűlűp takılabiliyorsa, bu da makine tanımına girecektir.

Bu iki husus birlikte deđerlendirildiđinde, tarım alet ve makinelerinin tamamının, Konsey Direktifi çerçevesinde makine tanımı içinde műtalaa edildiđi gűrűlecektir.

Bu tanıma gűre; iki űnemli sonuç ortaya konulmaktadır. İlki, bir makinenin tarımda veya tarım dıřında kullanılması űnemli deđerildir.Tanıma uygun her

düzenek makine kavramı içinde değerlendirilecektir. İkinci sonuç ise, tarımdaki klasik alet ve makine kavramları ortadan kaldırılmıştır. Bir başka deyişle traktör de, pulluk ta, mibzer de makine kavramı içinde mütalaa edilecek ve aynı hukuki statü içinde değerlendirilecektir.

Türkiye söz konusu direktifi imzalayarak yürürlüğe koymuş bulunmaktadır. Bunun anlamı " CE " işaretlemesini taşıyan her türlü tarım alet ve makinesi ülkemize kota kısıtlaması olmaksızın serbestçe girebilecektir. Ancak bizim " CE " işaretlemesi taşımayan ürünlerimiz ihraç şansı bulamayacaktır. Aradan 4 yıl geçme- sine rağmen, tarım makineleri konusunda akredite olmuş bir deney kuruluşunu oluşturamamış olmamız, büyük sıkıntıdır.

Ülkemizin, tarım makineleri deneyleri konusunda 20 yılı aşkın tecrübesi bulunmaktadır. Elemanında teknik bilgi eksikliği varsa giderebilir, deney aletlerinde kalibrasyon noksanlığı varsa temin edebilir ve mutlaka bu soruna bir hal çaresi bulabilir.

Kısıtlı imkanları ile ihraç şansı yakalayan az sayıdaki firmayı, Avrupa'daki akredite edilmiş kuruluşlara göndererek zaman ve para kaybına sebep olunması, Türkiye gibi belirli bir gelişmişlik düzeyini yakalamış ülke için hoş görülmemesi gerekir.

Ülkemiz, iç pazarda dar bir alanda mal satışı yerine, uluslararası pazarları zorlama, dışa açılma zorundadır. Bunun da zamanı gelmiştir. Günümüzde AT ülkelerine makine ihraç edebilme şansı ancak " CE " işaretlemesine sahip ürünlere tanınmaktadır. Ancak yakın bir gelecekte yakın doğu ve Asya ülkelerinin de açacağı ihalelerde " CE " işaretlemesini arayacağı hatırdan çıkarılmamalıdır.

Türkiye' de akredite olmuş ve tarım makineleri konusunda " CE " işaretlemesi verebilen bir laboratuvar nasıl oluşturulur sorusuna cevap bulmaya çalışalım. Bu konuda öncelikle bir yasal düzenlemeye ihtiyaç olduğu ortadadır. 15 Temmuz 1995 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Kalite ve Akreditasyon Milli Konseyi Yönetmeliği sorunu çözmeye yeterli olmamış, aksine kurumlar arasında yarattığı yetki karmaşası ile, ne yazık ki ölü doğmuştur. Aradan geçen süre içinde bazı Bakanlık ve kamu kuruluşları konu ile ilgili yasa hazırlama gayretlerine girmişler, ancak bu güne kadar başarılı olamamışlardır.

Akreditasyon sorununun bir yasa ile çözümlenmesi gereği ortaya çıkmış bulunmaktadır. Ve beklenen yasa 4. Kasım.1999 tarih ve 23866 Sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Türk hukukuna 4457 Sayılı " Türk Akreditasyon Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun " olarak giren yasanın amacı; Laboratuvar, belgelendirme ve muayene hizmetlerini yürütecek yurt içi ve yurt dışındaki kuruluşları akredite etmek, bu kuruluşların belirlenen ulusal ve uluslararası standartlara göre faaliyetlerde bulunmalarını ve bu surette ürün / hizmet, sistem, personel ve laboratu-var belgelerinin ulusal ve uluslararası alanda kabulünü temin etmektir.

Kısa adı TÜRKAÖ olan bu kurum tüzel kişiliği haiz, idari ve mali özerkliğe sahiptir. Bu şekliyle AT normlarına uygun bağımsız ve yansız, bir kurum oluşturulmuş bulunmaktadır. Şimdi mesele bu kurumun organlarının oluşturularak işlerlik kazandırılmasına kalmış bulunmaktadır.

Akreditasyon, kurum tarafından; laboratuvarların, muayene ve belgelendirme kuruluşlarının ulusal ve uluslararası kabul görmüş teknik kriterlere göre değerlendirilmesi, yeterliliğinin onaylanması ve düzenli aralıklarla denetlenmesidir.

Konunun teknik ve idari boyutu bulunmaktadır. Laboratuvar bağımsız ve yansız olmak zorundadır. Anlamı kararlarını kendi idari organları tarafından alması, hiçbir kurum ve kuruluştan emir almaması, hiç bir kuruluşun telkinde bulunmamasıdır. Hangi deneylerin, kim tarafından yapılacağına ilişkin görev tanımlaması da yapılmıştır. Bir başka deyişle, pulluk deneyleri konusunda uzmanlaşmış ve görev verilmiş eleman, mibzer deneylerini de yapması konusunda zorlanamaz. Hatta, bir eleman yılda yirmi deney yaparken, bir başkasının sadece bir deney yapmasının sebebi de sorulamaz. Aldığı eğitim ve görev bilincine tam olarak güvenilir. Deneylerde kullanılan ölçü cihazlarının yeni veya eski olması önemli değildir. Yeter ki kalibrasyonu yapılmış ve doğru ölçüm yapabileceği belgelendirilmiş olsun.

Ülkemizde 13 kuruluş, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı' nın izni ile, tarım makineleri deneyleri yapmaktadır. Bunlardan, ikisi Bakanlığa, diğerleri Üniversitelere ait kuruluşlardır ve iç pazara yönelik deneyler yaparak makinelerin Türk Tarımına uygunluğunu belgelerler. Kredili satıştan istifade edebilmek için, deney raporu şart olduğundan firmalar için hayati önemi haizdir. Mesele bunlardan birinin akredite olmasını sağlayarak ihracat konusunda firmaların önünü açabilmektir.

Ülkemizdeki 13 kuruluştan hangisi bu işi yapmalıdır ?

Bağımsızlık kriteri ele alındığında, üniversitelerin avantajlı olduğu görülmektedir. Ancak asıl işi, eğitim ve araştırma olan üniversitelerin, ek görev olarak yürüttükleri deney işleri için eleman ayırmaları konusu, senatodan karar çıkarma sıkıntısı yaratabilecektir.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığına bağlı Ankara'daki deney kuruluşunun eksiklerini tamamlayarak TÜRKAÖ'ya başvurması uygun çözüm olarak görülmektedir. Zira bu kuruluşumuz, yirmi yılı aşkın deney tecrübesi ve bu iş için eğitilmiş elemanlara sahiptir. Dış pazarlara açılabilmesi için böyle bir laboratuvara sahip olmak zorundayız. Tarım makineleri sanayinde ülkemizden çok gerilerde olan Yunanistan' ın dahi böyle bir laboratuvara sahip olduğu düşünülürse daha geç kalmanın anlamsızlığı ortaya çıkmaktadır.

Uluslararası alanda serbest rekabet acımasızca sürdürülmekte ve kaliteye giden yol olarak destek de görmektedir. Artık bundan geri dönüş yoktur. Gereklileri yerine getirilecektir.

Türkiye Gümrük Birliği bağlamında, 26.Haziran.1995 tarihinde, 1879 tarihli olup 116 yıldır değişikliğe uğramadan yürürlükte kalan İhtira Beratı Kanunu'nun yerine yeni patent mevzuatını yürürlüğe koymuştur. Bu yasa kopyacılığı engellemekte, kopya ürün yapan imalatçılara 4 yıla kadar hapis ve milyarları bulan para cezaları getirmektedir. Her firmanın kendi özgün tasarımlarını teşvik etmektedir. Bu yasa ile ülkemizde koruması sağlanmış olan yabancı buluşlar Türk buluşçularının haklarına aynen sahip olabilecekler ve dava ikame edebileceklerdir.

Yine 26 Haziran 1995 tarihinde, marka mevzuatı değiştirilmiş batı ile uyumlu hale getirilmiştir.

Tescilli bir markaya sahip olmayan imalatlar, batı yasaları çerçevesinde, gümrük kapılarında bekletilebilme riski altına girmiş bulunmaktadır. Ancak bu riski azaltabilmek için ülkemiz 1.Ocak.1999 tarihi itibarıyla, markaların uluslararası tesciline ilişkin Madrid anlaşmasına ilişkin protokolu yürürlüğe koymuş bulunmaktadır. Bununla Türk markalarına, uluslararası tescile paralel olarak koruma sağlanabilmektedir.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan ortaya çıkan sonuç şudur.

Türkiye, Batı ile entegre olma iradesini ortaya koymuş, bunun gereği olan ve taahhüt ettiği yasal düzenlemeleri, verilen takvim içerisinde, yürürlüğe koymaya başlamış bulunmaktadır.

Bazı çalışmalarda geri kalmış olma, umutsuzluğa kapılmak için sebep olmaz.

Bakanlıktaki yeni düzenleme çerçevesinde oluşturulan Tarım Alet ve Makineleri Daire Başkanlığı'nı büyük hizmetler beklemektedir. Konuya ilişkin çalışmaların ön hazırlıkları TARMAKBİR tarafından da yapılmış bulunmaktadır. Bakanlığımızla yürütülecek ortak çalışmayla hızlı mesafe katedileceği inancını taşımaktayız.

Tarım makineleri sektörünün ülke içinde de beklenmeyen bazı değişimlerden sıkıntıları bulunmaktadır. Bakanlığın yaptığı anket çalışmalarına göre, yurdumuzda yaklaşık 116 cins tarım makinesi ve bunun 500 modeli imal edilmektedir. Üretilen tarım makinelerinin; % 60 'ı TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ, % 10'u PANKOBİRLİK, % 5'i ZİRAAT BANKASI ve % 25'i BAYİ ve FİRMALAR kanalıyla satılmaktadır.

Dünyadaki gelişmeleri konuşmanın başında aktarmaya çalıştım. Modern Devlet; girişimcinin önündeki engelleri kaldırmak, malların serbest dolaşımına imkan tanımak için bunca gayret içindedir, pazarı genişletmek, serbest rekabeti arttırmak çiftçiye sunulan ürünlerin kalitesini insan onuruna yakışır şekilde olması için teknik ve yasal önlemler almaktadır.

Kredi veren kuruluşlar vasıtası ile, üretilen tüm tarım makinelerinin büyük bir kısmı pazarlanmaktadır ve kredi müesseseleri, TARMAKBİR için hayati önemi haizdir. Çiftçinin elinde makine almak için hazır parası yoktur. Çiftçinin parası, ancak buğdayının,pamuğunun parasını aldığı zaman bulunur. Kredi kullanmaya mecburdur.Bu krediyi kullanırken dilediği firmanın,ihtiyaç duyduğu dilediği malını alabilmelidir. Devlet, çiftçinin hangi mala ihtiyacı olduğunu bilemez. Devletin yapması gereken, firmalar tarafından kendisine konsinye olarak bırakılan malları sergileyerek, ihtiyaç duyulanın çiftçi tarafından serbestçe seçilmesini sağlamak-tan ibaret olmalıdır. Hele hele serbest rekabet rejimi içinde fiyatlara müdahale etmesi hiç düşünülmemelidir.

Dünyadaki ekonomik kriz tarım makinesi imalatçıları da etkilemektedir. Tarım makineleri sektörü, geleneklerine bağlı bir sektördür. Devletinden bazı küçük avantajlar sağlamak için işçi çıkarmaz. Tamamı taşrada küçük aile işletmeleri şeklinde olan imalatçılarımız, yıllardır yanlarında çalışan birçoğu akrabası olan kişilerin işine son vermek zorunda kalmışsa,bu bir zaruretin ifadesidir. Bazıları %160 faiz ile aldıkları banka kredilerini ödeyebilmek için, ticari itibarlarını düşünerek maliyetin altında mallarını elden çıkarmışsa bu bir sıkıntının ifadesidir.

Tarım makineleri sektörü, Devletinden batıda olduğu gibi, ucuz kredi istemedi, ucuz malzeme istemedi, kendisine bazı avantajlar tanınmasını istemedi.

Tarım makineleri sektörü,sadece 40 yıl içinde,tamircilikten imalatçılığa geçtiği süreç içinde önündeki teknik engellerin kaldırılmasını istedi. Modern dünyanın imalatçılarına tanıdığı yasal düzenlemeleri istedi.

Tarım makineleri sektörüne ilişkin dışta ve içte yapılan çalışmaları ve gelişmeleri kısıtlı süre içinde aktarmaya çalıştım. Aksaklıkların düzeltilmesini umutla bekliyoruz.

Dinlediğiniz için şükranlarımı sunarım.